ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 18ης Φεβρουαρίου 1993 *

Στην υπόθεση C-285/91,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Finanzgericht Hamburg (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Firma E. Merck

και

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 3035/80 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί καθορισμού των γενικών κανόνων που αφορούν τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή και των κριτηρίων καθορισμού του ύψους αυτών, για ορισμένα γεωργικά προϊόντα εξαγόμενα υπό μορφή εμπορευμάτων μη υπαγομένων στο παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 195), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2223/86 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1986 (ΕΕ L 194, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Zuleeg, πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida και F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας της κύριας δίκης Rolf Streckmann, φορο-τεχνικός σύμβουλος, κάτοικος Αμβούργου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— ο εκπρόσωπος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Ulrich Wölker, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 14ης Αυγούστου 1991, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Νοεμβρίου του ίδιου έτους, το Finanzgericht Hamburg υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 2, τέταρτο εδάφιο, 3, παράγραφοι 1, 2 και 3, καθώς και του παραρτήματος Γ, σημείωση 7, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3035/80 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί καθορισμού των γενικών κανόνων που αφορούν τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή και των κριτηρίων καθορισμού του ύψους αυτών, για ορισμένα γεωργικά προϊόντα εξαγόμενα υπό μορφή εμπορευμάτων μη υπαγομένων στο παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 195), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2223/86 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1986 (ΕΕ L 194, σ. 1, στο εξής: κανονισμός).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας E. Merck (στο εξής: Merck) και του Hauptzollamt Hamburg-Jonas (στο εξής: Hauptzollamt).

3 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, από το 1984, η Merck εξάγει σε τρίτα κράτη βιταμίνη C που παρασκευάζεται από γλυκόζη η οποία λαμβάνεται από σακχαρόζη (λευκή ζάχαρη), που έχει προηγουμένως ιμβερτοποιηθεί, προερχόμενη από ζαχαρούχα τεύτλα. Στις μεταγενέστερες φάσεις της διαδικασίας παρασκευής η γλυκόζη μεταποιείται σε σορβιτόλη η οποία χρησιμοποιείται για την παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος.

4 Όσον αφορά τις εξαγωγές της βιταμίνης C, που πραγματοποίησε η Merck μεταξύ της 12ης Αυγούστου 1987 και της 24ης Ιανουαρίου 1989, το Hauptzollamt απέρριψε τις 106 αιτήσεις επιστροφής οι οποίες του είχαν υποβληθεί. Κατά το Hauptzollamt, από τη σημείωση 7 του παραρτήματος Γ του κανονισμού προκύπτει ότι δεν χορηγείται επιστροφή λόγω εξαγωγής όταν, όπως εν προκειμένω, η σορβιτόλη λαμβάνεται όχι άμεσα από τη σακχαρόζη, αλλά από τη γλυκόζη η οποία αποτελεί αμυλώδη ουσία που υπάγεται στην κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των σιτηρών και για την οποία δεν προβλέπεται επιστροφή. Επιστροφές λόγω εξαγωγής γλυκόζης προβλέφθηκαν μόλις μεταγενεστέρως με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 166/89 της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 1989, με τον οποίο τροποποιήθηκε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2727/75 του Συμβουλίου, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 158).

5 Επιληφθέν της διαφοράς, το Finanzgericht Hamburg ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 2, τέταρτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφοι 1, 2 και 3, και το παράρτημα Γ, σημείωση 7, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3035/80 την έννοια ότι επιστροφή λόγω εξαγωγής για τη βιταμίνη C που παρασκευάζεται από σορβιτόλη μπορεί να χορηγείται βάσει του ύψους των επιστροφών που έχουν καθοριστεί για τη ζάχαρη, ακόμη και όταν η σορβιτόλη λαμβάνεται από γλυκόζη που λαμβάνεται από λευκή ζάχαρη;»

6 Το εθνικό δικαστήριο διερωτάται ως προς το ποιες είναι οι διατάξεις που εφαρμόζονται για τον υπολογισμό της επιστροφής. Θεωρεί ότι, καθόσον το εξαγόμενο εμπόρευμα, δηλαδή η βιταμίνη C, εμπίπτει στο παράρτημα Β του κανονισμού, ο υπολογισμός αυτός θα πρέπει να πραγματοποιείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού. Πάντως, δεδομένου ότι η σορβιτόλη — η οποία χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της παρασκευής της βιταμίνης C — αποτελεί επίσης εμπόρευμα κατά την έννοια του κανονισμού, αλλά εμπίπτει στο παράρτημά του Γ, το εθνικό δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να συνεπάγεται ο κανόνας του άρθρου 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού ο υπολογισμός της επιστροφής να πρέπει να πραγματοποιείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού.

7 Το εθνικό δικαστήριο παρατηρεί ότι, αν συντρέχει η τελευταία αυτή περίπτωση, πρέπει να ερμηνευθεί η προαναφερθείσα σημείωση 7 του παραρτήματος Γ του κανονισμού. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η σακχαρόζη «χρησιμοποιείται» για την παρασκευή της σορβιτόλης, κατά την έννοια αυτής της σημειώσεως, όταν η σορβιτόλη λαμβάνεται από γλυκόζη ζάχαρης η οποία πάλι λαμβάνεται από τη μεταποίηση της σακχαρόζης. Παρόλο που δέχεται ότι καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό θα μπορούσε να συνάδει προς την πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη, το εθνικό δικαστήριο τονίζει ότι κατά της ερμηνείας αυτής θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού δεν συναρτά την έννοια της «χρησιμοποιήσεως» με το αρχικό προϊόν, αλλά με το μεταποιημένο πλέον προϊόν βάσεως που λαμβάνεται σε μεταγενέστερη φάση της παρασκευής και το οποίο είναι η γλυκόζη.

8 Στην έκθεση ακροατηρίου εκτίθενται διεξοδικώς τα περιστατικά και το νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας επαναλαμβάνονται κατωτέρω μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

9 Ο κανονισμός θέτει, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, τους γενικούς κανόνες για τον καθορισμό και τη χορήγηση των επιστροφών που εφαρμόζονται στις εξαγωγές των «προϊόντων βάσεως» που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α (μεταξύ των οποίων και η λευκή ζάχαρη), των προϊόντων που προέρχονται από τη μεταποίηση αυτών ή των προϊόντων που εξομοιώνονται με μια από τις δύο αυτές κατηγορίες σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2, εφόσον τα διάφορα αυτά προϊόντα εξάγονται υπό μορφή «εμπορευμάτων», μη υπαγομένων στο παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης, τα οποία απαριθμούνται σε ορισμένους κανονισμούς και επαναλαμβάνονται στα παραρτήματα Β και Γ του κανονισμού.

10 Το άρθρο 3 του κανονισμού ορίζει, ως προς τα εμπορεύματα αυτά, τις ποσότητες των προϊόντων βάσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους της επιστροφής. Όσον αφορά τα εμπορεύματα που απαριθμούνται στο παράρτημα Β, το ύψος της επιστροφής καθορίζεται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, καταρχήν με βάση την πράγματι χρησιμοποιούμενη ποσότητα των προϊόντων βάσεως. Ως προς τα εμπορεύματα που απαριθμούνται στο παράρτημα Γ του κανονισμού, το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού προβλέπει ότι η χρησιμοποιούμενη ποσότητα των προϊόντων βάσεως καθορίζεται κατ' αποκοπή. Η βιταμίνη C αναφέρεται στο παράρτημα Β του κανονισμού. Η σορβιτόλη, εξάλλου, περιλαμβάνεται στα εμπορεύματα που απαριθμούνται στο παράρτημα Γ του κανονισμού. Η προαναφερθείσα σημείωση 7 αναφέρεται στη σορβιτόλη και διευκρινίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες καθορίζεται η επιστροφή ανάλογα με τις

χρησιμοποιούμενες ποσότητες σορβιτόλης που λαμβάνεται από αμυλώδεις ύλες και από σακχαρόζη που υλοποιούνται και υπολογίζονται με βάση συγκεκριμένες ποσότητες αραβοσίτου και λευκής ζάχαρης.

11 Το άρθρο 2 του κανονισμού αφορά το ύψος της επιστροφής που εφαρμόζεται στις ποσότητες των προϊόντων βάσεως — καθοριζόμενες κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 — τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την παρασκευή των εξαγομένων εμπορευμάτων. Στο τέταρτο εδάφιο της διατάξεως αυτής προβλέπεται ότι, όταν ένα εμπόρευμα χρησιμοποιείται για την παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος, το ύψος της επιστροφής που λαμβάνεται υπόψη είναι «το ύψος που εφαρμόζεται σε περίπτωση εξαγωγής του πρώτου εμπορεύματος, ως έχει».

12 Η ποσότητα των προϊόντων βάσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της επιστροφής ως προς τις εξαγωγές της βιταμίνης C καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού, κατά το οποίο:

«Σε περίπτωση χρησιμοποιήσεως:

— ενός προϊόντος μη υπαγομένου στο παράρτημα II της Συνθήκης, προερχομένου από τη μεταποίηση ενός προϊόντος που αναφέρεται υπό στοιχείο α' ή β', ή

— ενός προϊόντος προερχομένου από την ανάμιξη και/ή τη μεταποίηση πολλών προϊόντων που αναφέρονται υπό στοιχείο α' και/ή υπό στοιχείο β', καθώς και/ή προϊόντων που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση,

αυτή η ποσότητα που θα καθορίζεται βάσει της ποσότητας του εν λόγω προϊόντος, η οποία πράγματι χρησιμοποιήθηκε για την παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος, ισούται, για καθένα από τα εν λόγω προϊόντα βάσεως και με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, με την ποσότητα που έχει αναγνωριστεί από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1 (...).»

13 Κατά την παράγραφο 3 της ίδιας αυτής διατάξεως,

«Όσον αφορά τα εμπορεύματα που απαριθμούνται στο παράρτημα Γ, η ποσότητα των προϊόντων βάσεως που θα λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του ποσού της επιστροφής είναι εκείνη που καθορίζεται στο εν λόγω παράρτημα σχετικά με καθένα από αυτά τα προϊόντα.»

14 Οι διατάξεις αυτές πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι στην περίπτωση κατά την οποία ένα από τα εμπορεύματα που απαριθμούνται στο παράρτημα Γ του κανονισμού, μεταξύ των οποίων η σορβιτόλη, χρησιμοποιείται στην παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος που εμπίπτει στο παράρτημα Β του κανονισμού αυτού, εν προκειμένω η βιταμίνη C για την οποία πρόκειται στην κύρια δίκη, η ποσότητα του προϊόντος βάσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι αυτή που καθορίζεται στο εν λόγω παράρτημα Γ σχετικά με το πρώτο εμπόρευμα.

15 Πράγματι, η εφαρμογή, για τον καθορισμό της ποσότητας των προϊόντων βάσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη, του κανόνα που διατυπώνεται στο άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού σχετικά με τον καθορισμό του εφαρμοστέου ύψους επιστροφής και κατά τον οποίο, στην περίπτωση κατά την οποία ένα εμπόρευμα χρησιμοποιείται για την παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πρώτο εμπόρευμα αποτελεί τη μόνη εξήγηση της παραπομπής της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του κανονισμού στην παράγραφο 3 αυτού του άρθρου.

16 Κατά τη σημείωση 7 του παραρτήματος Γ του κανονισμού:

«Η επιστροφή καθορίζεται ανάλογα με τις ποσότητες Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) που λαμβάνεται από αμυλώδεις ύλες και Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) που λαμβάνεται από ζαχαρόζη, χρησιμοποιούμενες και υπολογιζόμενες με βάση τις ακόλουθες ποσότητες αραβοσίτου και λευκής ζάχαρης:

— 1,52 kg αραβισίτου ανά 1 kg Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) σε υδατικό διάλυμα, που λαμβάνεται από αμυλώδεις ουσίες,

— 0,74 kg λευκής ζάχαρης ανά 1 kg Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) σε υδατικό διάλυμα, που λαμβάνεται από ζαχαρόζη,

— 2,45 kg αραβοσίτου ανά 1 kg Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) όχι σε υδατικό διάλυμα, που λαμβάνεται από αμυλώδεις ουσίες,

— 1,06 kg λευκής ζάχαρης ανά 1 kg Δ-γλυκιτόλης (σορβιτόλης) όχι σε υδατικό διάλυμα, που λαμβάνεται από ζαχαρόζη.»

17 Πρέπει να τονιστεί ότι η ανωτέρω σημείωση δεν κάνει διάκριση ανάλογα με το αν η σορβιτόλη λαμβάνεται άμεσα ή έμμεσα από τη σακχαρόζη.

18 Η ερμηνεία αυτή αντιστοιχεί προς τον σκοπό του κανονισμού ο οποίος αποβλέπει στη διευκόλυνση των εξαγωγών ορισμένων προϊόντων βάσεως, η τιμή των οποίων είναι υψηλότερη στην Κοινότητα απ' ό,τι στην παγκόσμια αγορά. Εν προκειμένω, είναι πράγματι αδιάφορο αν τα εξαγόμενα εμπορεύματα έχουν ληφθεί άμεσα από αυτά τα προϊόντα βάσεως ή αν για την παρασκευή τους ήταν αναγκαία μια ενδιάμεση φάση.

19 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού δεν μπορεί να αποδυναμώσει αυτή την ερμηνεία.

20 Κατά τη διάταξη αυτή:

«Για την εφαρμογή της παραγράφου 1, θεωρούνται ότι πράγματι χρησιμοποιήθηκαν τα προϊόντα που έχουν χρησιμοποιηθεί ως έχουν κατά την παρασκευή του εξαγομένου εμπορεύματος. Εφόσον, σε κάποια από τις φάσεις παρασκευής αυτού του εμπορεύματος, το ίδιο προϊόν βάσεως μεταποιείται σε άλλο περισσότερο επεξεργασμένο προϊόν βάσεως που χρησιμοποιείται σε κάποια μεταγενέστερη φάση, μόνο το δεύτερο προϊόν βάσεως θεωρείται ότι χρησιμοποιήθηκε πράγματι.»

21 Όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, η έκφραση «χρησιμοποιήθηκαν» που περιέχεται στην προαναφερθείσα σημείωση 7 αφορά τη σορβιτόλη και όχι το προϊόν βάσεως, δηλαδή τη σακχαρόζη, εν πάση δε περιπτώσει από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού προκύπτει ότι η διάταξη αυτή αφορά την περίπτωση, στην οποία δεν αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, μεταποιήσεως προϊόντος βάσεως και εντάσσεται σε μια μέθοδο υπολογισμού των προϊόντων βάσεως που πράγματι χρησιμοποιούνται η οποία δεν εφαρμόζεται ως προς τη σορβιτόλη για την οποία ο κανονισμός προβλέπει μια κατ' αποκοπή μέθοδο.

22 Ενόψει των προηγουμένων σκέψεων, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 2, τέταρτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφοι 1, στοιχείο γ', και 3, καθώς και του παραρτήματος Γ, σημείωση 7, του κανονισμού 3035/80, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2223/86, έχουν την έννοια ότι για τη βιταμίνη C που λαμβάνεται από τη σορβιτόλη η επιστροφή λόγω εξαγωγής χορηγείται με βάση τις ποσότητες που έχουν καθοριστεί για τη ζάχαρη, ακόμη και όταν η σορβιτόλη λαμβάνεται από γλυκόζη που προέρχεται από λευκή ζάχαρη.

Επί των δικαστικών εξόδων

23 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε, με διάταξη της 14ης Αυγούστου 1991, το Finanzgericht Hamburg, αποφαίνεται:

Οι διατάξεις του άρθρου 2, τέταρτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφοι 1, στοιχείο γ', και 3, καθώς και του παραρτήματος Γ, σημείωση 7, του

κανονισμού (ΕΟΚ) 3035/80 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί καθορισμού των γενικών κανόνων που αφορούν τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή και των κριτηρίων καθορισμού του ύψους αυτών, για ορισμένα γεωργικά προϊόντα εξαγόμενα υπό μορφή εμπορευμάτων μη υπαγομένων στο παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2223/86 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1986, έχουν την έννοια ότι για τη βιταμίνη C που λαμβάνεται από τη σορβιτόλη η επιστροφή λόγω εξαγωγής χορηγείται με βάση τις ποσότητες που έχουν καθοριστεί για τη ζάχαρη, ακόμη και όταν η σορβιτόλη λαμβάνεται από γλυκόζη που προέρχεται από λευκή ζάχαρη.

Zuleeg Moitinho de Almeida Grévisse

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Φεβρουαρίου 1993.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος

M. Zuleeg